

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

110. An pueri ante annos pubertatis incidant in excommunicationem
latam tam à iure, quam ab homine? Et an ex vi monitorij teneantur
impuberes revelare? Ex p. 5. tr. 9. res. 46.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

Et quid est dicendum, si quilibet sigillatim excommunicetur, etiam si omnes ejus Collegij excommunicentur?
Ex part. 5. tr. 9. Ref. 38.

§. 1. **A**D hoc dubium, quod in praxi sæpius potest accideret, sic respondet Hurtado, de excomm. diff. 2. n. 7. Quamvis communitas excommunicari non possit ab homine ob crimen committit in aliquo vno negotio, potest tamen excommunicari excommunicatione juri annexa, & quamvis non possit communitas excommunicari ab homine, possunt tamen excommunicari plures communitatis ex iis qui assisterunt ei negotio etiam ut membra communitatis ob idem commune crimen in aliquo vno negotio, dum non excommunicentur omnes illi, qui in eo negotio assistentes, & representantes communitatem, illud crimen commiserunt, quia omnes isti non possunt ut communitatis membra excommunicari ab homine, quamvis aliqui communitatis non assisterint ei negotio, possunt tamen omnes ut membra communitatis excommunicari ab homine ob diversa crimina, alij ob vnum, & alij ob aliud, & etiam omnes ut particulares persone etiam ob idem commune crimen ab illis, ut à particularibus personis commissum, quia in dicto cap. tantum est sermo de excommunicatione ab homine lata contra communitatem ut talem ob peccatum commune ab ea commissum, quia non præsumitur omnes communitatis, qui assisterint alicui negotio, delinquere eodem communi crimine. Ita Hurtado, & ideo Vasquez, notat Turrian. de cens. lib. 2. diff. 23. dub. 2. doctrinam prædictam, scilicet non posse Collegium, seu communitatem excommunicari, intelligendam esse, quando vnica sententia excommunicatur Collegium, hoc enim est, quod prohibetur in cap. Romana, de sent. excomm. in 6. Si verò quilibet sigillatim excommunicetur, erit valida excommunicatio, etiam si omnes ejus Collegij excommunicentur, quia hoc non est prohibitum. Ergo, si cætera adsint, valida erit sententia. Vide etiam Coninch de Sacram. disp. 13. dub. 6. n. 48.

RESOL. CVIII.

Sup. prima diff. huius tituli in duabus ref. seq. & in tr. 1. tr. 3. ref. 50. §. ult. in pr. & in Ref. 83. §. ult. & in tom. 2. ref. 5. §. Ex quibus, ad medium.

An pueri statim post usum rationis teneantur censuris, & penis?

Et difficultas est de censuris latis à jure.

Et an puer impubes occidens aliquem incurrat, & contrahat irregularitatem?

Et an pueri, si in ea ætate ante usum rationis decedant, possint sepeliri in loco interdicto? Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 88.

§. 1. **D**E censuris ab homine latis, quod pueri non adstringuntur quovisque ad pubertatem deveniant ex cap. 1. & c. referente, de delict. puer. tradunt Vasquez, in 3. par. tom. 4. q. 50. art. 2. dub. 4. n. 3. Corduba, in summa, q. 60. dist. 5. Sanchez, in summa, tom. 1. lib. 1. c. 12. n. 7. Sancius in selectis, disp. 26. n. 18. & alij penes ipsos.

2. Sed difficultas est de censuris latis à jure, & affirmativam sententiam ex cap. super eo, pueris cap. quamvis, de sent. excomm. tradunt Vgolinus, de cens. c. 17. §. 3. n. 5. Suarez, in 3. part. tom. 5. disp. 5. sect. 1. n. 19. Azorius, tom. 1. l. 7. c. 41. q. 10. Henriquez, lib. 8. c. 42. n. 8. Sanchez, in summa, loc. cit. n. 8. Sancius, n. 18. & alij.

3. Verum Castrus Palaus, in opere morali, tom. 1. tr. 3. disp. 1. punct. 24. §. 2. n. 9. absolute probat, solum sententiam excommunicationis ipso jure latam ob percussionem Clerici, propter ejus gravitatem contrahi à pueris doli capacibus ante pubertatem, quia in su-

pra dictis textibus ita habetur. Aliæ autem censuræ, & excommunicationes ab homine late, etiam generaliter non comprehendunt pueros ante pubertatem, & sequenda est communis decisio in cap. 1. de delict. puer. quia odia sunt restringenda. Ita Castrus.

4. Ex quibus inferitur cum Avila de cens. part. 7. disp. 6. sect. 1. dub. 13. & aliis contra Layman, in Theol. mor. lib. 1. tr. 4. c. 10. n. 6. Sanchez, in summa, tom. 1. lib. 1. c. 12. n. 8. & alios puerum impubem occidentem non contrahere irregularitatem, vide Henriquez, lib. 1. 3. de cens. irregular. c. 3. n. 4. in glossa litera Z.

5. Notandum est tamen hic obiter, quod licet pueri ante usum rationis adstricti non sint legibus, & censuris Ecclesiæ, ut probatum est, at si in ea ætate decedant sepeliri non possunt in loco interdicto, quia hæc prohibitio non tam ipsos, quam sepelientes respicit. Ita Salas de legibus disp. 14. sect. 13. num. 116. Suarez, de cens. disp. 5. sect. 1. num. 2. Henriquez, & Sanchez, ubi supra.

RESOL. CIX.

An impuberes incurrant excommunicationem latam, & ab Episcopo contra non observantes præceptum annuæ confessionis vel communionis in Paschæ? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 207.

§. 1. **A**ffirmative respondet Hurtado, de Sacram. disp. 7. de pœnit. diff. 6. vbi sic ait: Impuberes non implentes præceptum annuæ confessionis incurant excommunicationem majorem, quæ in aliquibus diocesis ipso facto imponitur. Ita ille, quod etiam docuit de censuris in communi, diff. 7. vbi probat, pueros impuberes ratione videntes posse valide ligari censuris ab homine.

2. Sed his non obstantibus contrariam sententiam docet Corduba, in summa, q. 6. & Petrus de Ochagavia, de Sacram. tract. 2. de Euchar. q. 7. quibus adde novissime Gulielmum Mercetum, de Sacram. in 3. part. D. Th. q. 6. art. 5. n. 7. vbi loquendo de pœnis, quæ possunt incurri ex violatione præcepti annuæ confessionis, allerit per constitutionem Synodorum particularium posse incurri excommunicationem ipso facto, sed subdit non extendi ad pueros, etiam si peccent contra divinum, & humanum præceptum, quia, ut dicitur in cap. de delictis puerorum, in pueris relinqui solet inultum, quod in aliis progressionibus ætatis humanæ leges ducunt severius puniendum. Sic Mercet, unde puto hanc sententiam, ut alibi dictum est, probabilem esse, quam, præter Doctores citatos, docet etiam Homobonus de Bonis, in consili. casuum conscientie, vol. 2. part. 5. respons. 126. vbi citat Sotum Comitolum, & alios vide etiam Vgolinum, de cens. capite 17. §. 3. numer. 5.

RESOL. CX.

An pueri ante annos pubertatis incidant in excommunicationem latam tam à jure, quam ab homine?

Et an ex vi monitoy teneantur impuberes revelare? Ex part. 5. tr. 9. Ref. 46.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docet Hurtado, de Sacram. cens. in comm. diff. 7. n. 30. vbi sic ait: Pueri impuberes ratione videntes possunt simpliciter ligari quacunque censura à jure ut constat ex cap. 1. & c. ult. de sent. excomm. quia ex vna parte possunt peccare ad mortalem, & ex altera nullo jure censura com-

tra eos lata irritatur. Imò possunt validè ligari censuris ab homine; quia ex vna parte possunt peccare adhuc mortaliter, & ex altera nullo jure censura contra eos lata irritatur, imò nec prohibetur contra eos ferri, ac proinde, ut indicat Egidius, id potest licitè fieri à Superiore. Quòd verò non percipiant ordinem judicium, non obstat, ut ligentur censuris generaliter latis, quia tunc non est necessarium ad incursionem, quod interveniat cum illis à judicio, imò nec obstat ut ligentur censuris specialiter latis contra illos, quia instrui possunt de ordine judicij, sicut etiam possunt ligari alij puberes ordinem judicij ignorantes, quia etiam possunt instrui, imò & quamvis non possent, cum possint medio procuratore se defendere. Quòd si impuberes ratione videntes possunt censuris ligari, etiam de facto ligantur, quando in eis est causa sufficiens. Ita Hurtado, qui citat Suarez & Coninch.

2. Sed contraria sententia non caret probabilitate, & ideo illam tenet Cœlest. in comp. Theol. moral. tr. 3. c. 6. n. 9. ubi sic ait: Dico quòd vi monitorij non tenentur impuberes revelare, quia illi excusantur à censuris ante pubertatis annos, idque est intelligendum tam de censuris à jure latis, quam ab homine. Sic ille, & Emanuel Sà correctus ver. censuras. 2. docet, censuras neminem incurrere ante annum decimum. Vide Vgolinum, de censurab. l. c. 17. §. 3. n. 5. & Vasq. in 3. p. tom. 4. q. 90. art. 2. dub. 4. cum Sayro, de cens. lib. 1. c. 8. n. 4.

RESOL. CXI.

An excommunicatus possit esse Tabellio, & an ejus acta sint valida?

Et an prædictus Tabellio peccet mortaliter exercens munus suum Tabellionis, quantumcumque ab aliis requiratur, si sit excommunicatus non toleratus, vel si se ingerat?

Toleratus verò non peccet, si requiratur ab aliis. Ex par. 5. tr. 9. Ref. 112.

§. 1. R Espondeo negativè, ex c. 1. de except. in 6. & ejus acta esse invalida, ex Henriquez, Avila & Coninch, tradit novissimè Hurtado, disp. 8. de excom. diff. 5. n. 8. quia, ut dicitur in c. nullus, 3. q. 4. à nemine credenda sunt, quæ ab anathematizatis dicuntur, vel scribuntur, ergo eorum instrumenta non sunt valida, quia valor eorum in hoc consistit, quod eis sit credendum, quod est verum etiam de instrumentis factis à tolerato, quia non est obligatio ei credendi, si cur nec communicandi cum illo. Instrumentum ergo ab excommunicato adhuc tolerato factum rejici potest in judicio, ut potè nullum. Addunt tamen Egidius & alij, quòd si non rejiciatur, erit validum, sumpto argumento à factis actoris excommunicati, quæ dum non repelluntur, valida sunt; sed hoc additur absque sufficienti fundamento, quia pro nullitate instrumenti Tabellionis est expressus canon pro valore, quando non repellitur, & est expressus pro valore factorum ab actore, quando non repelluntur. Hæc Hurtado. Et ante illum Faber, de cens. in 4. sem. disp. 25. q. 1. disp. 4. c. 6. n. 201. ubi sic ait. Non potest excommunicatus exercere tabellionatum. Patet, quia hæc est communicatio maxima & gravis cum aliis fidelibus, ut patet, ideo peccat mortaliter, an verò instrumenta ejus sint nulla, dicendum est si loquamur de actibus & instrumentis factis ab ipso publicè & auctoritate publica esse nulla ipso facto, est enim communis sententia Canonistarum, quòd acta à publicè excommunicato ratione publici muneris sunt ipso jure nulla. Aliqui tamen dicunt, si excommunicatus Ta-

Tom. V.

bellio à partibus scientibus esse excommunicatum ex consensu communi inducatur ad faciendam aliquam scripturam publicam, licet peccaret, tamen illam scripturam valere, & obligare partes ad illam observandam, quia jam in illam convenerunt in foro conscientie. Quam opinionem probat Suarez, disp. put. 16. sect. 5. num. 5. Ego tamen oppositum sentio, quia jam Ecclesia prohibet illi publicum munus faciendi instrumenta, ablata autem hac potestate, scripturæ illæ non habent valorem à publicè auctoritate; ergo nullæ sunt. Ita Faber.

2. Sed his non obstantibus ego puto quòd excommunicatus non toleratus peccat exercens munus Tabellionis quantumcumque ab aliis requiratur: toleratus verò non peccat, si requiratur ab aliis. Vtrum verò acta illius sint valida quando non toleratur, potest dubitari. Varij negant, præsertim Canonistæ, quorum sententia ut sit vera pro foro exteriori, omnino tamen verius est dare firmitatem contractui in foro interno, quando admittitur ex consensu partium cognoscentium ejus excommunicationem. Ita sentit Suarez, disp. 16. sect. 5. n. 4. quia textus, qui in contrarium adferuntur, non ostendunt acta non sufficere ad faciendum fidem, si Tabellio excommunicatus admittatur, sed solum quòd non debeat admitti, ut Can. nullus anathematizatorum 3. q. 4. ubi Stephanus Papa dicit. Nullus anathematizatorum si scripturam nec à quoquam credatur, quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur. Quibus verbis non sufficienter declarantur irrita ad faciendam fidem acta Tabellionis excommunicati, sed solum quòd admitti non debeat. Et hæc omnia docet etiam Præpositus in 3. part. q. 2. de excomm. dub. 1. 3. n. 89. & Turrian. lib. 2. disp. 14. dub. 4. licet asserat in foro exteriori servandam esse consuetudinem, juxta quam recepta est communis Canonistarum opinio, & addit duo. Vnum est, grave videri peccatum Tabellionis, si instrumentum publicum faciat contra prohibitionem, res enim videtur magni momenti. Alterum est post Concilium Constantiense, antequam iste Tabellio sit denunciatus, posse alios uti officio illius, & valida esse instrumenta in utilitatem eorum, quia prohibitio respectu eorum ablata est. Vnde Filliucius, tom. 1. tra. 1. c. 7. n. 86. asserit quòd peccabit graviter Tabellio exercendo munus Tabellionis in excommunicatione, & quidem si vitandus sit, non est dubium tum propter communionem illi denegatam, tum propter dubium faciendi actus irritos, & expositos nullitati, & litibus. Si non est vitandus, peccabit si se ingerat, si tamen requisitus aliquid sui muneris faciat, non peccabit. Possunt enim alij cum ipso agere, & consequenter etiam ipse in tali casu cum aliis.

RESOL. CXII.

An excommunicatus possit esse testis, & ejus testimonium sit validum?

Queritur etiam, quodnam peccatum committat, si excommunicatus sit testis in judicio, vel extra illud?

Et an supradicti excommunicati possint esse testes in causa matrimonij, ut etiam in causa heresis? Ex par. 5. tract. 9. Ref. 113.

§. 1. R Espondeo negativè, ex c. veniens 3. de testibus & ejus testimonium esse nullum, ex Vasquez, tradit Hurtado, disp. 8. de excom. diff. 6. num. 10. ubi sic ait. Addendum est testimonium excommunicati esse nullum cum ei credendum non sit, ut dicitur in Can. nullus 3. q. 4. quod contra Egidium & alios verum existimamus, etiam si non repellatur (ut potest non repelli quando

Sup. hoc sup. rel. 24. cum prop. finem §. 1.